

DE CLB'S IN CIJFERS

SCHOOLJAAR
2022-2023

Beste lezer,

Voor een correcte lezing van dit jaarverslag geven we de volgende kanttekeningen mee:

- De meerderheid van de cijfers in dit jaarverslag, werden gegenereerd uit het elektronisch leerlingendossier dat door alle CLB's gehanteerd wordt (LARS). Bij het registreren maken de medewerkers gebruik van een sectorspecifieke nomenclatuur. De data op basis van deze nomenclatuur verwijzen naar begeleiding en activiteiten en niet naar diagnoses.
- De cijfers in dit jaarverslag weerspiegelen enkel de individuele contacten met leerlingen (bijvoorbeeld in het kader van een begeleiding of consult). Collectief groepsaanbod naar klasgroepen (bijvoorbeeld preventieve informatiesessies of klasgroepacties rond welbevinden) wordt niet in de cijfers opgenomen. De weergegeven cijfers zijn dan ook een onderschatting van de hoeveelheid contacten die de CLB-medewerkers hebben met leerlingen.
- Ook schoolondersteunende opdrachten (consultatieve leerlingenbegeleiding en signaalfunctie) vallen buiten het bestek van dit rapport.
- In heel wat grafieken zagen we een stijgende lijn. Om een juiste interpretatie mogelijk te maken geven we graag de evolutie van de Vlaamse leerlingenpopulatie mee. In totaal steeg die tussen 2018-2019 en 2022-2023 met 2,52%. Die stijging zit volledig in het secundair onderwijs (SO) (+8 %), want in het basisonderwijs (BaO) (-1,4 %) daalde het aantal leerlingen.
- Vanaf schooljaar 2023-2024 werd het M-decreet vervangen door het decreet leersteun. Omdat in 2022-2023 het M-decreet nog in voege was, worden in dit jaarverslag de toen geldende benamingen gebruikt.

691 238

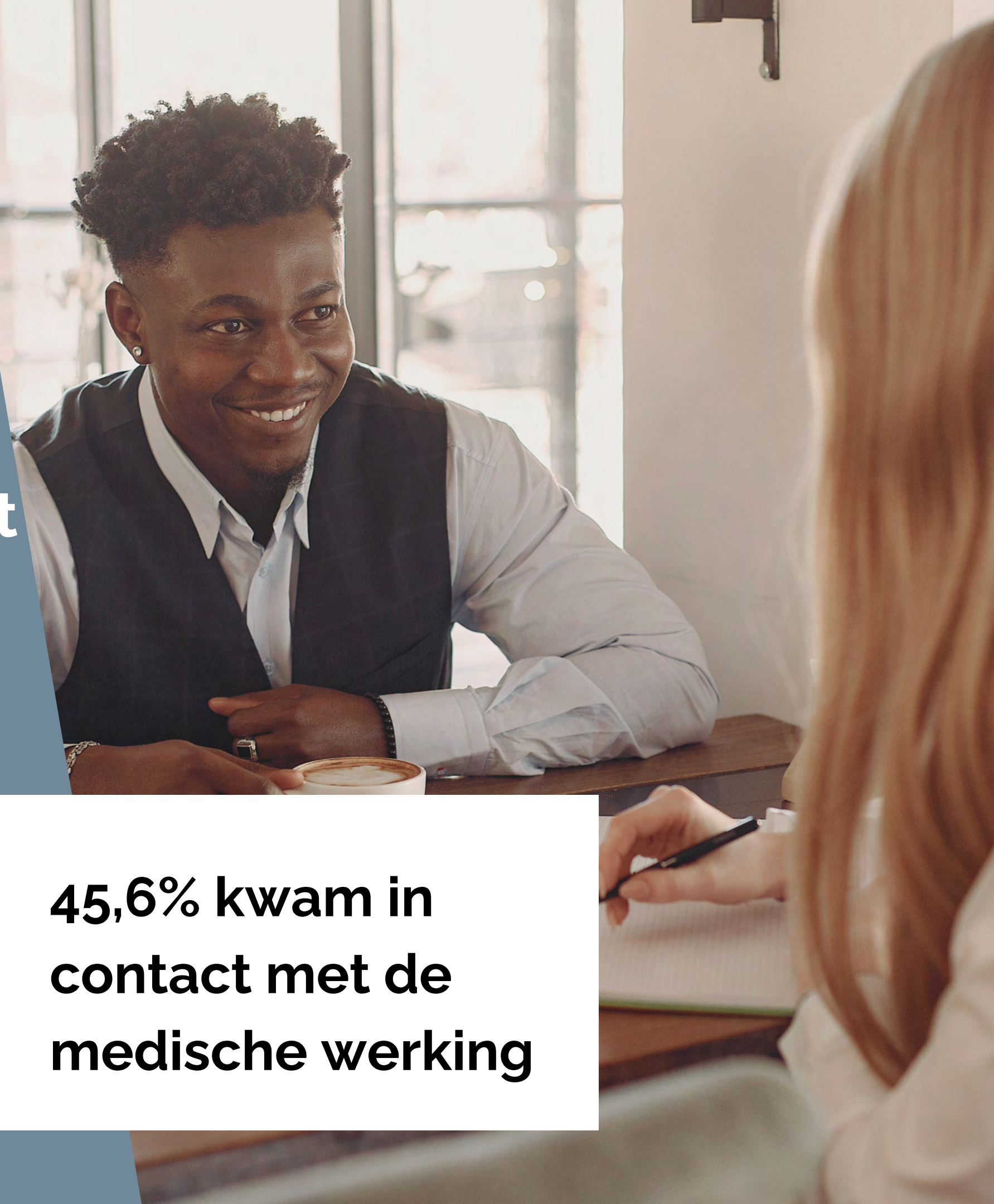
leerlingen kwamen tijdens schooljaar 2022-2023 in contact met hun CLB. Dat is 56% van de leerlingenpopulatie.

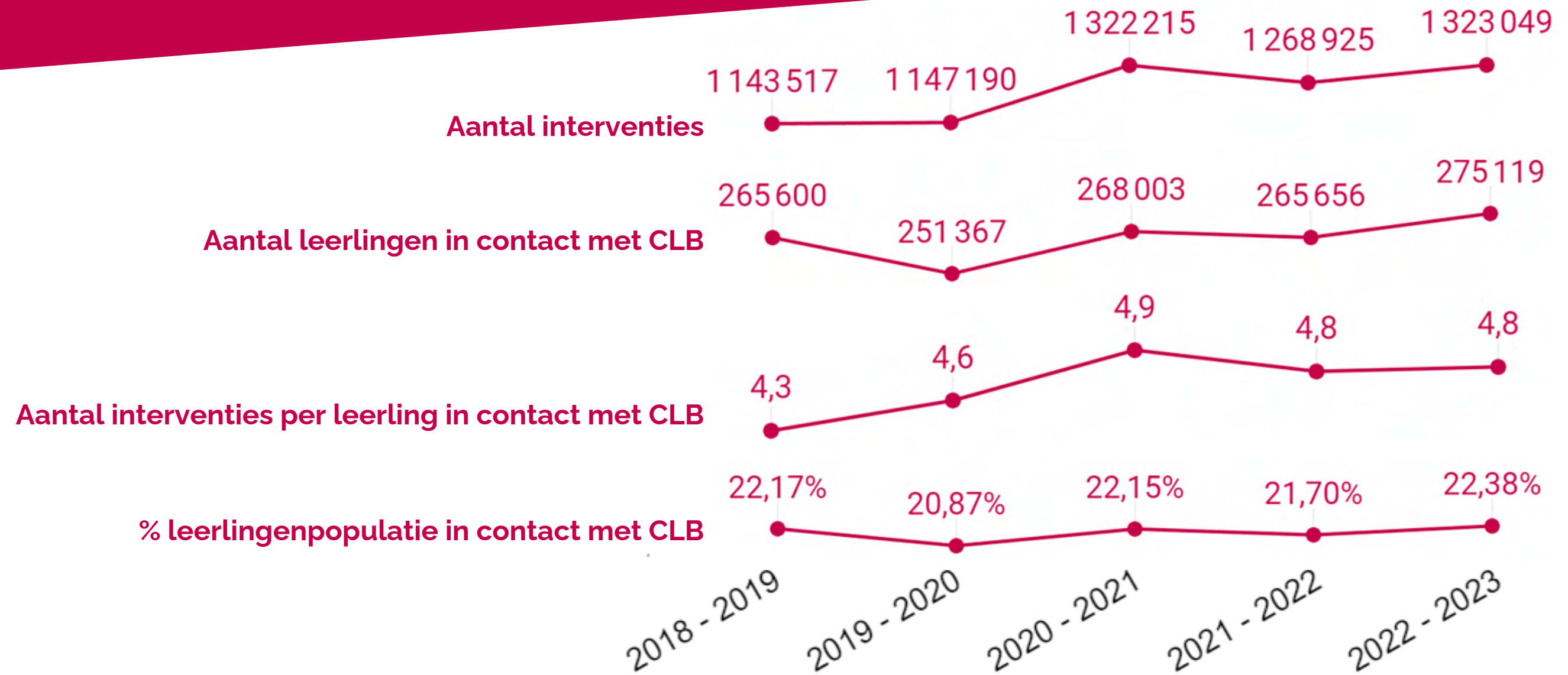
22,4% kwam in contact met de vraaggestuurde werking

45,6% kwam in contact met de medische werking

Meer intensieve contacten in de vraaggestuurde werking

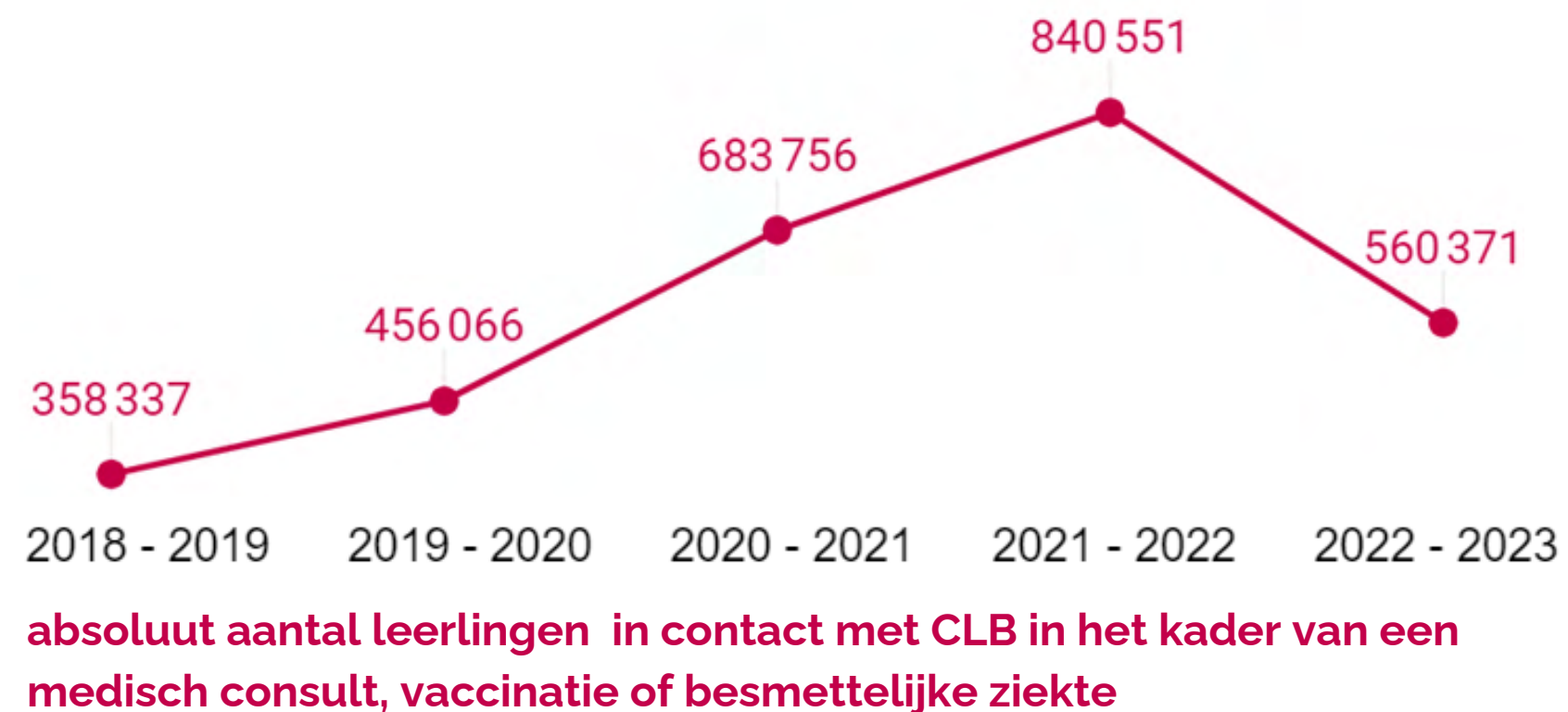
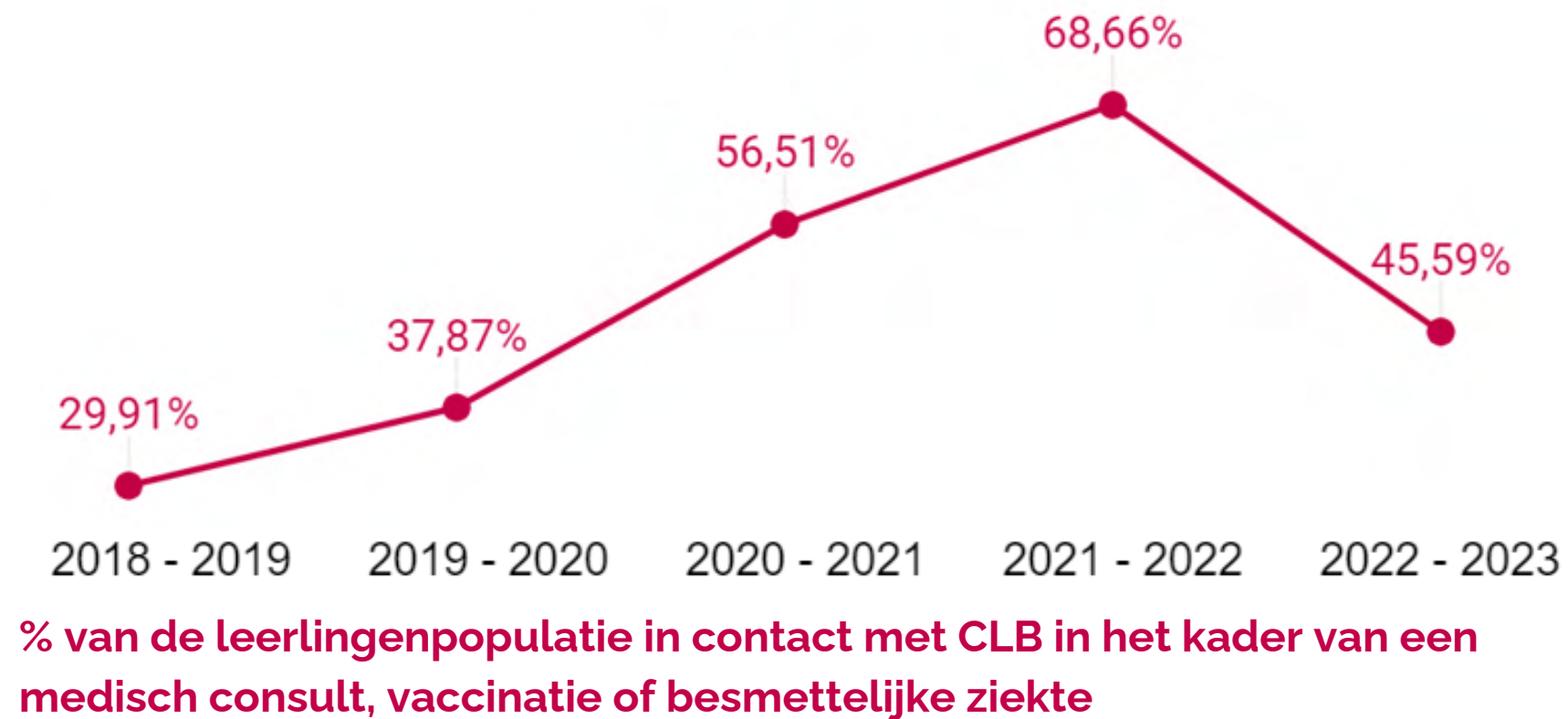

De vraaggestuurde leerlingenbegeleiding van de CLB's richt zich op vier begeleidingsdomeinen: leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psychisch en sociaal functioneren.

Tijdens het schooljaar 2022-2023 werd voor 275 119 unieke leerlingen of 22,38 % van de totale leerlingenpopulatie een vraag gesteld aan het CLB. Voor die leerlingen registreerde het CLB 1 323 049 interventies. Dat is een gemiddelde van 4,8 interventies per leerling. Over de jaren heen bleef het percentage leerlingen waarmee het CLB in contact kwam ongeveer gelijk, maar het aantal interventies per leerling nam toe. De begeleidingen van de CLB's werden dus intensiever.

Dat gaat voor een deel ten koste van de preventieve werking, terwijl die essentieel is om te voorkomen dat problemen bij leerlingen escaleren.

Meer dan een half miljoen leerlingen op consult bij het CLB of gevaccineerd

Tijdens het schooljaar 2022-2023 hadden de CLB's contact met 560 371 unieke leerlingen of 45,59 % van de totale leerlingenpopulatie binnen hun aanbod preventieve gezondheidszorg. Dat aanbod omvat onder andere de systematische contacten (consulten) waarbij de ontwikkeling van de leerling opgevolgd wordt. Ook vaccinaties en andere acties tegen de verspreiding van besmettelijke ziektes vallen hieronder.

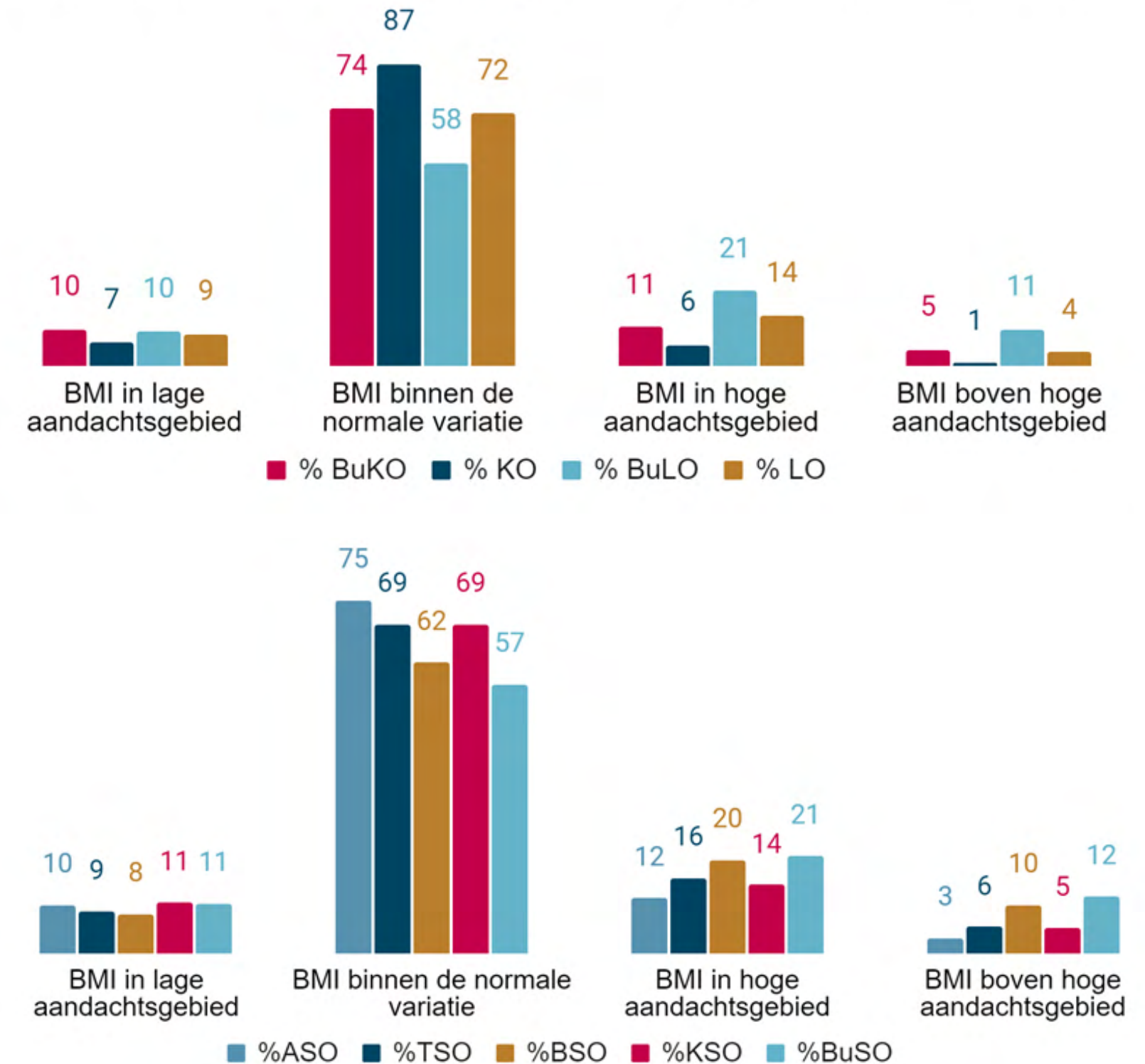
We zien een daling tegenover COVID-19-jaren 2019-2020 en 2021-2022, maar ten opzichte van 2018-2019 zien we een duidelijke stijging van het aantal leerlingen dat in contact komt met de medische werking van het CLB. Die stijging kan deels verklaard worden door een algemene stijging van de leerlingenaantallen, de HPV-vaccinatie die sinds 2019-2020 ook aan alle jongens aangeboden wordt en inhaalbewegingen in verband met COVID-19.

Aandacht voor groei en gewicht

De CLB's vervullen een unieke rol. Ze monitoren het groei- en ontwikkelingsproces van alle leerlingen in het Vlaamse basis- en secundair onderwijs vijf keer gedurende hun schoolloopbaan. Daarbij is er steeds aandacht voor een gezonde levensstijl en mentale gezondheid.

Ook lengte en gewicht worden tijdens de systematische contacten in kaart gebracht. Hierbij merken we onder andere op dat het percentage leerlingen met een BMI binnen de normale variatie daalt naarmate ze ouder worden. In het kleuteronderwijs is dat percentage bijvoorbeeld opvallend hoger dan in het lager onderwijs. Dat illustreert hoe belangrijk het is om leerlingen al vanaf jonge leeftijd bewust te maken van een gezonde levensstijl. Daarnaast is het belangrijk om er binnen bepaalde onderwijsvormen extra aandacht aan te besteden*.

Medische conclusie m.b.t. leerlingen die gemeten en gewogen werden door het CLB

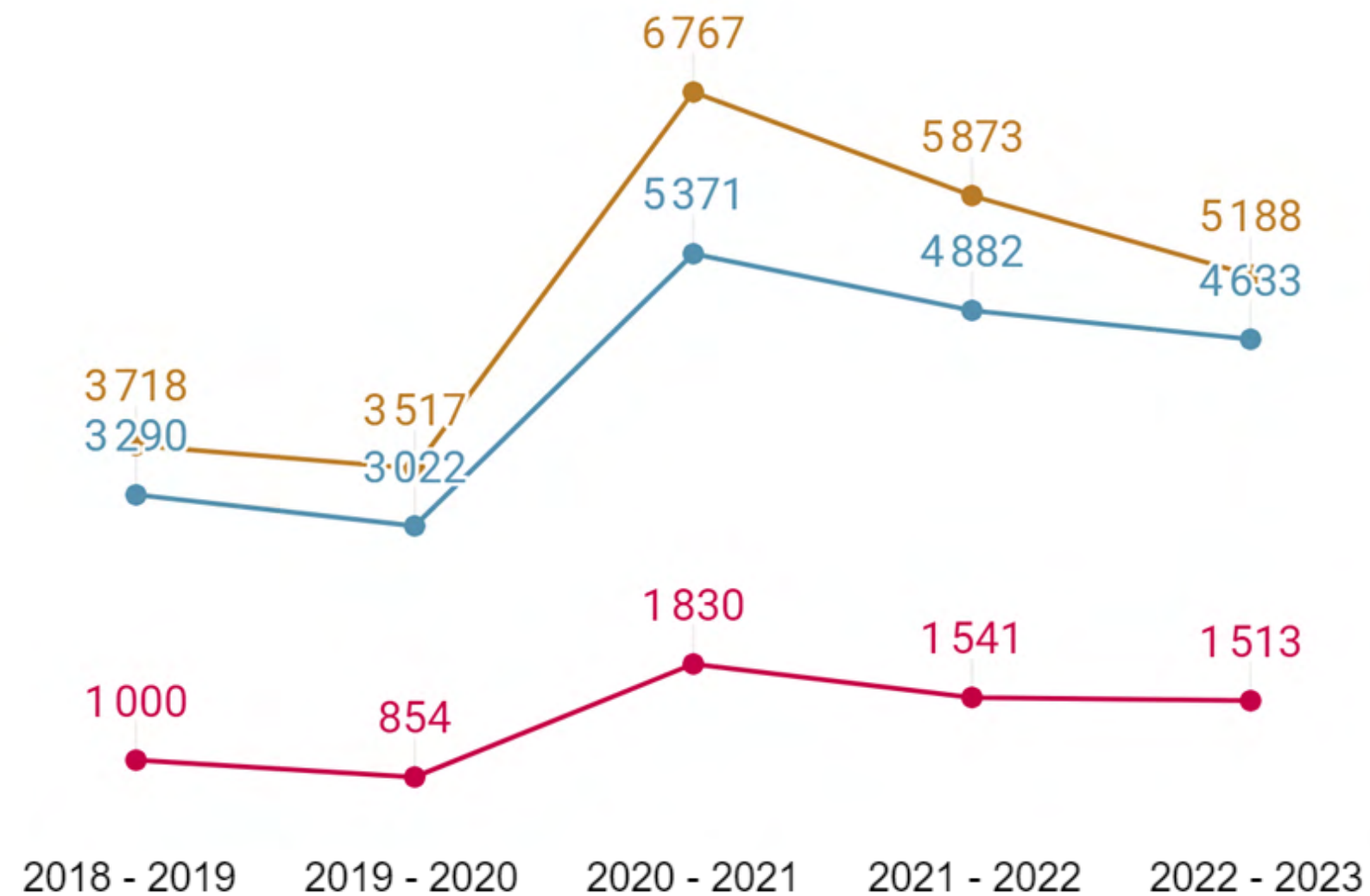

*Het is nog niet mogelijk om cijfers te trekken op basis van finaliteiten (nieuwe indeling sinds de hervorming van het secundair onderwijs). Daarom presenteren we de cijfers hier via onderwijsvormen die ook behouden blijven.

Jongeren hebben heel wat vragen rond emotionele ontwikkeling

Aantal leerlingen in contact met het CLB rond

- Angstproblemen
- Stemmingsproblemen
- Persoonlijkheidsproblemen

Tussen 2018-2019 en 2022-2023 zien we een opvallende stijging van het aantal leerlingen dat in contact kwam met CLB rond emotionele ontwikkeling (vb: schoolfobie, sociale angst, depressieve gevoelens ...). Die cijfers illustreren dat er blijvend moet ingezet worden op een laagdrempelig aanbod rond welbevinden.

De piek in 2020-2021 valt te verklaren door de gestegen noden rond emotionele ontwikkeling tijdens de coronacrisis.

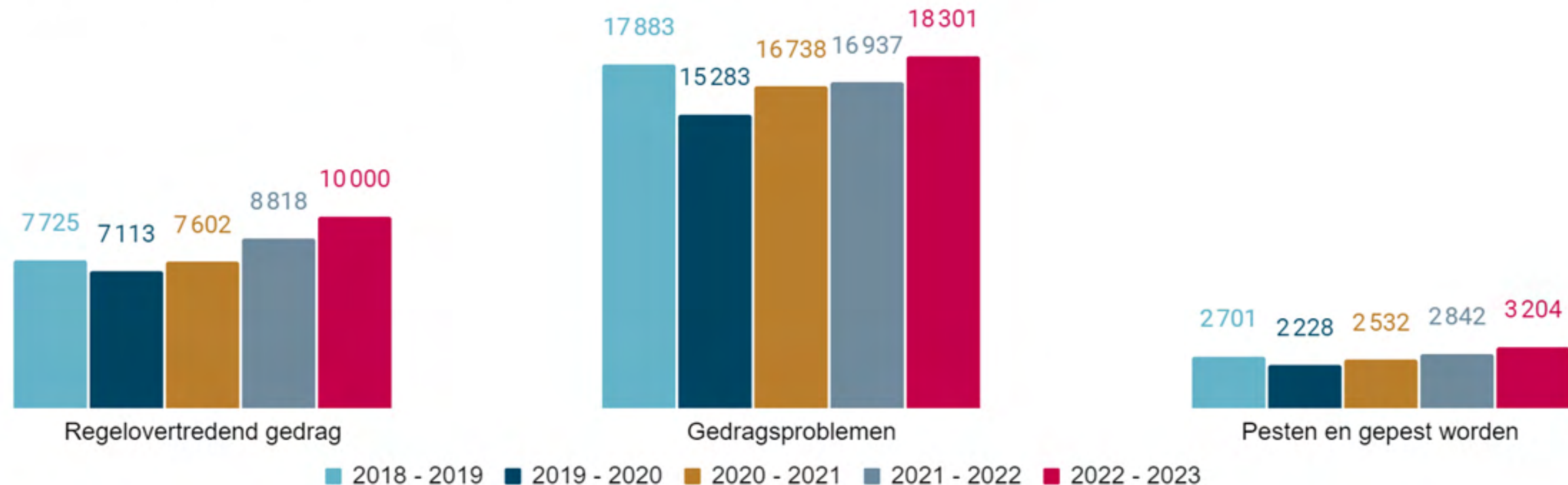
Sociale ontwikkeling

In schooljaar 2022-2023 werden 10 000 leerlingen begeleid rond 'regelovertrekend gedrag' en 18 302 rond 'gedragsproblemen'. Vooral voor 'regelovertrekend gedrag' zien we een opvallende stijging in vergelijking met schooljaar 2018-2019.

Ook rond het onderwerp 'pesten en gepest worden' blijven we in 2022-2023 hoge cijfers zien. 3 204 leerlingen kwamen hiervoor in contact met een CLB.

Hoewel die tendensen een veel breder maatschappelijk debat vragen, stellen we vast dat veel scholen via hun zorgbeleid werken aan een verbindend schoolklimaat. Als CLB zijn we daarbij een schoolnabije partner.

Aantal leerlingen in contact met CLB rond 'regelovertrekend gedrag' en 'gedragsproblemen'

Verontrusting en problemen thuis

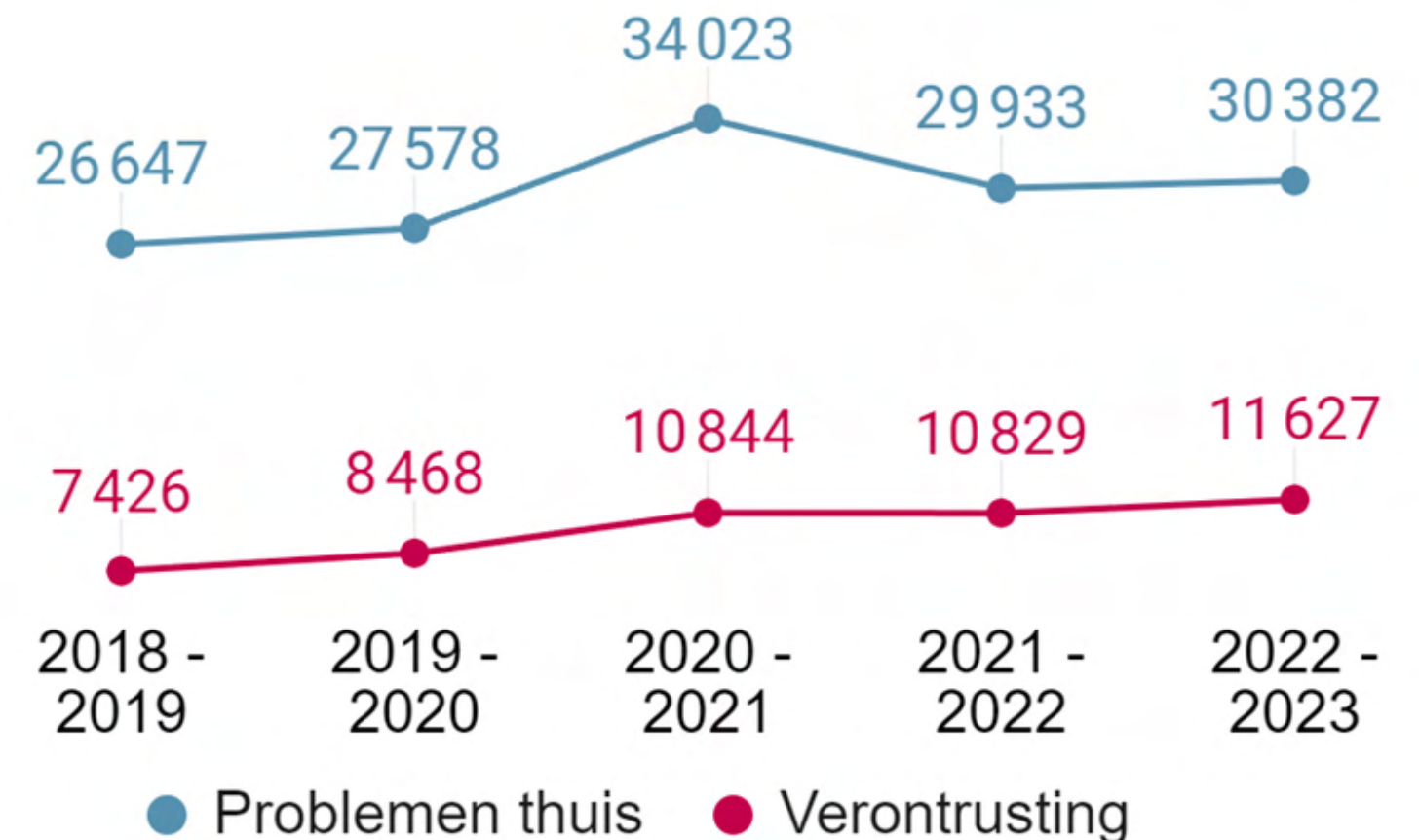
Wanneer de ontwikkelingskansen en/of de integriteit* van een minderjarige bedreigd zijn, is er sprake van verontrusting. In dat geval heeft iedere hulpverlener de plicht om de nodige stappen te zetten, zodat de veiligheid van de minderjarige gewaarborgd wordt.

In 2022-2023 kwamen 11 627 leerlingen in contact met het CLB rond verontrusting. Dat is 56% meer dan in schooljaar 2018-2019. Het toont dat leerlingen en hun context bij verontrustende situaties steeds vaker de weg vinden naar het CLB. Die stijging zorgt voor een hoge taakbelasting bij de CLB's en andere organisaties die werken rond verontrusting. Voor intensievere hulpverlening zijn er vaak lange wachtlijsten, waardoor de jongere, zijn omgeving en de laagdrempelige hulpverlening de verontrusting moeten blijven dragen.

Ook rond 'problemen thuis' komen steeds meer leerlingen in contact met het CLB. De CLB's doen daarom een dringende oproep aan de welzijnspartners voor een meer gecoördineerde aanpak om samen de versnippering in het hulpverleningslandschap voor jongeren tegen te gaan.

*Het gaat hierbij om de brede toepassing van integriteit. Zowel de psychische, als fysieke en seksuele integriteit van de leerling of zijn gezinsleden.

Aantal leerlingen in contact met CLB rond 'problemen thuis' en 'verontrusting'

Preventief aan de slag

"Als school ervaarden wij de groepsessies als een absolute meerwaarde. De psychologen/CLB-medewerkers werkten een traject op maat uit voor een groepje leerlingen rond emotieregulatie. De leerlingen waren elke week gemotiveerd door de speelse en leerrijke aanpak. Bovendien was het erg handig dat ze wekelijks konden inspelen op de eigen speelplaats-voorbeelden van de leerlingen. Er werd ook voor transfer gezorgd: de leerlingen kregen concreet gevisualiseerde handvaten mee om beter om te gaan met hun emoties (zoals woede), dewelke ze ook effectief gebruikten!"

Zorgcoördinator Fusieschool
Wolvertem

De cijfers rond psychisch en sociaal functioneren tonen aan dat er nog steeds een grote nood is om te werken rond de emotionele en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. De WHO bevestigt dat inzetten op preventie loont en er een grote impact kan bereikt worden door zoveel mogelijk leerlingen te bereiken op het juiste moment*.

Minister van Volksgezondheid Frank Vandenbroucke maakte het mogelijk dat CLB's in samenwerking met eerstelijnspsychologen een gratis en laagdrempelig aanbod kunnen voorzien voor leerlingen. Dat initiatief ging van start in schooljaar 2022-2023. Elk centrum is vrij om hieraan deel te nemen en kan dat op basis van de lokale context en noden vormgeven. Al heel wat centra gingen hiermee aan de slag.

gaf sociale vaardigheidstraining in klassen van het 2e en 3e leerjaar en aan kleine groepjes waar extra hulp nodig was.

**GO! CLB Fluxus
en Oudenaarde**

gaven 'wel in je vel'-lessen in hun werkgebied en zetten in op veerkracht en 'jezelf kunnen zijn'.

Vrij CLB Limburg

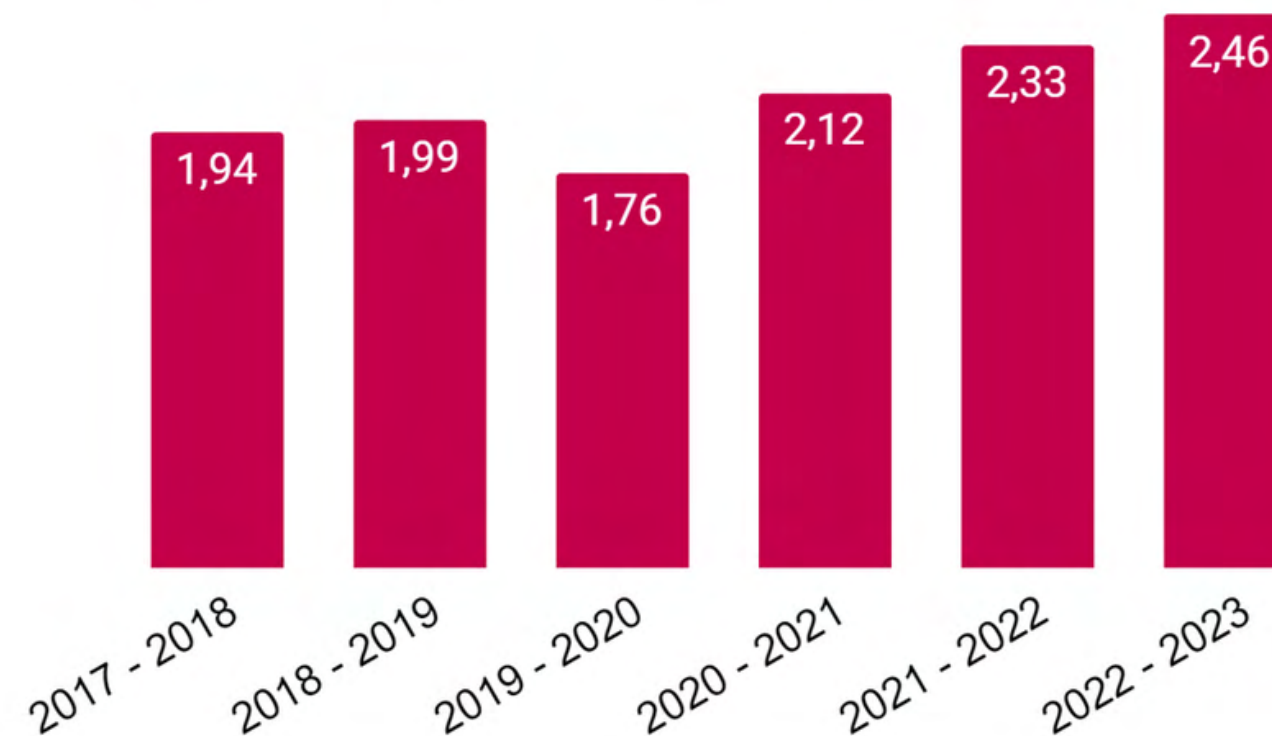
werkte rond veerkracht via klassessies in het 4e, 5e en 6e leerjaar, 1e en 3e secundair en in OKAN-klassen.

*World Health Organization. (2022). World mental health report: Transforming mental health for all.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/>.

Steeds meer leerlingen niet in de klas als de schoolbel rinkelt

Percentage leerlingen in contact met CLB rond afwezigheden

In schooljaar 2022-2023 kwamen 30 254 leerlingen (2,46% van de populatie) in contact met het CLB rond problematische afwezigheden. Dat kan zowel gaan om ongewettigde afwezigheden als om frequente of langdurige afwezigheden wegens ziekte. Ten opzichte van schooljaar 2017-2018 steeg het percentage leerlingen dat in contact kwam met het CLB rond afwezigheden met 27%.

Die toename kan gekaderd worden in het sterk stijgende aantal leerlingen in Vlaanderen met minstens 20 ongewettigde halve dagen afwezigheid per schooljaar. Dat steeg sinds schooljaar 2017-2018 met 41,2%. Het aantal leerlingen met minstens 20 halve dagen afwezigheid wegens ziekte nam toe met 42% (Bron: Dataloop Onderwijs en Vorming).

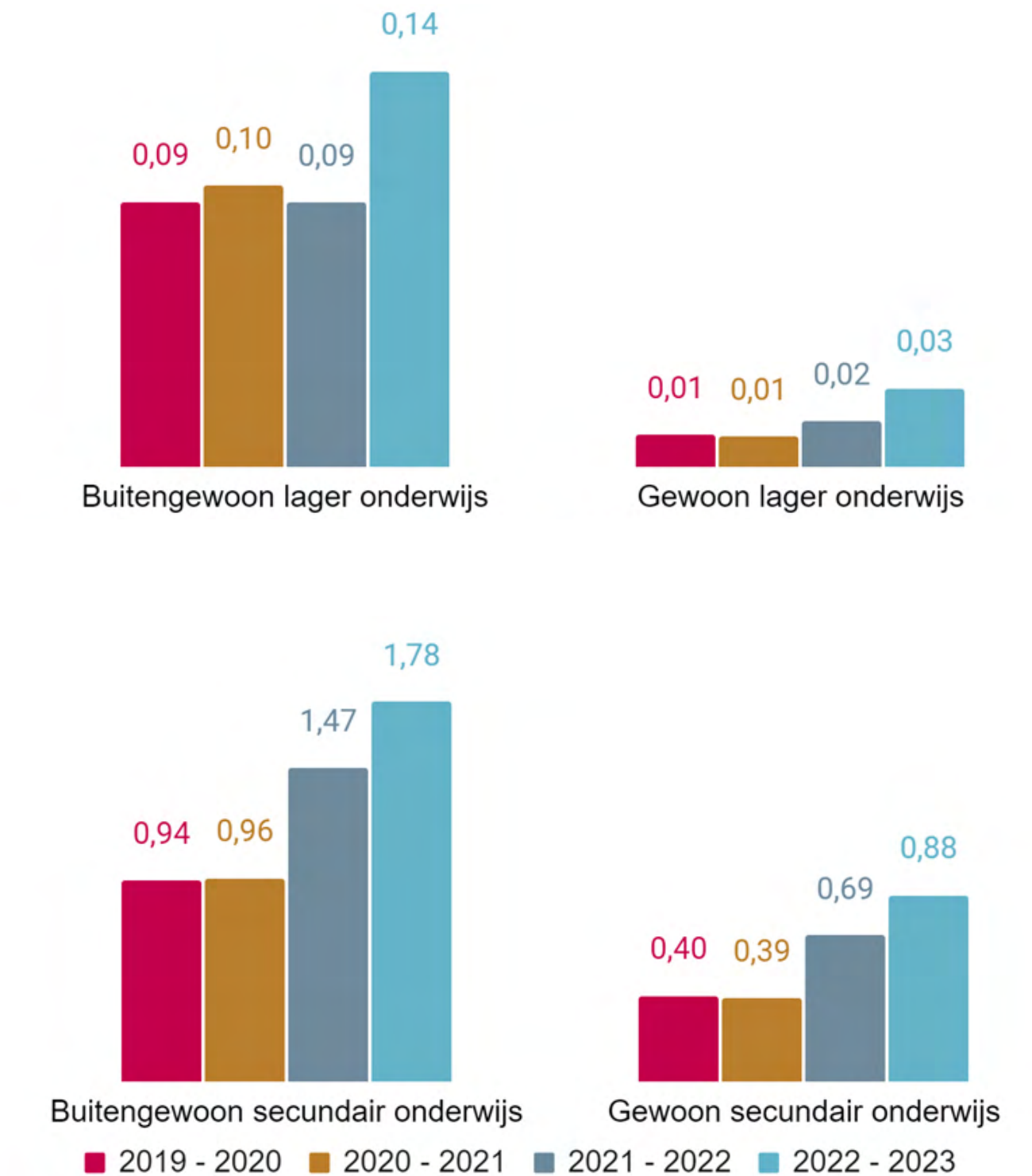
Afwezigheden zijn een sterke voorspeller van vroegtijdig schoolverlaten. Er is een grote nood om hieromtrent preventief aan de slag te gaan op school en de handen in elkaar te slaan met alle betrokken actoren.

Definitieve uitsluitingen brengen het recht op onderwijs in het gedrang

In schooljaar 2022-2023 kwamen 4 457 leerlingen (0,37% van de totale leerlingenpopulatie) in contact met het CLB rond een (eventuele) definitieve uitsluiting. We zien een sterke stijging in de afgelopen vier schooljaren, wat het aanvoelen van heel wat CLB-medewerkers bevestigt. We merken ook op dat het percentage leerlingen dat in contact komt met CLB rond 'definitieve uitsluiting' in het buitengewoon onderwijs opvallend hoger ligt dan in het gewoon onderwijs (5 keer meer in het basisonderwijs en 2 keer meer in het secundair onderwijs). Het recht op onderwijs van deze leerlingen komt hierbij in het gedrang.

Vanuit de CLB-sector ondersteunen we de ambities van de overheid om door middel van preventieve acties definitieve uitsluitingen te vermijden. Hiervoor werken we samen met de netwerken Samen tegen Schooluitval, zetten we onze signaalfunctie maximaal in en profileren we ons opnieuw veel meer als schoolnabije partner.

We willen benadrukken dat de zoektocht naar oplossingen een gedeelde verantwoordelijkheid is van school, CLB, leerlingen en ouders.

Percentage leerlingen in contact met CLB rond 'definitieve uitsluiting'

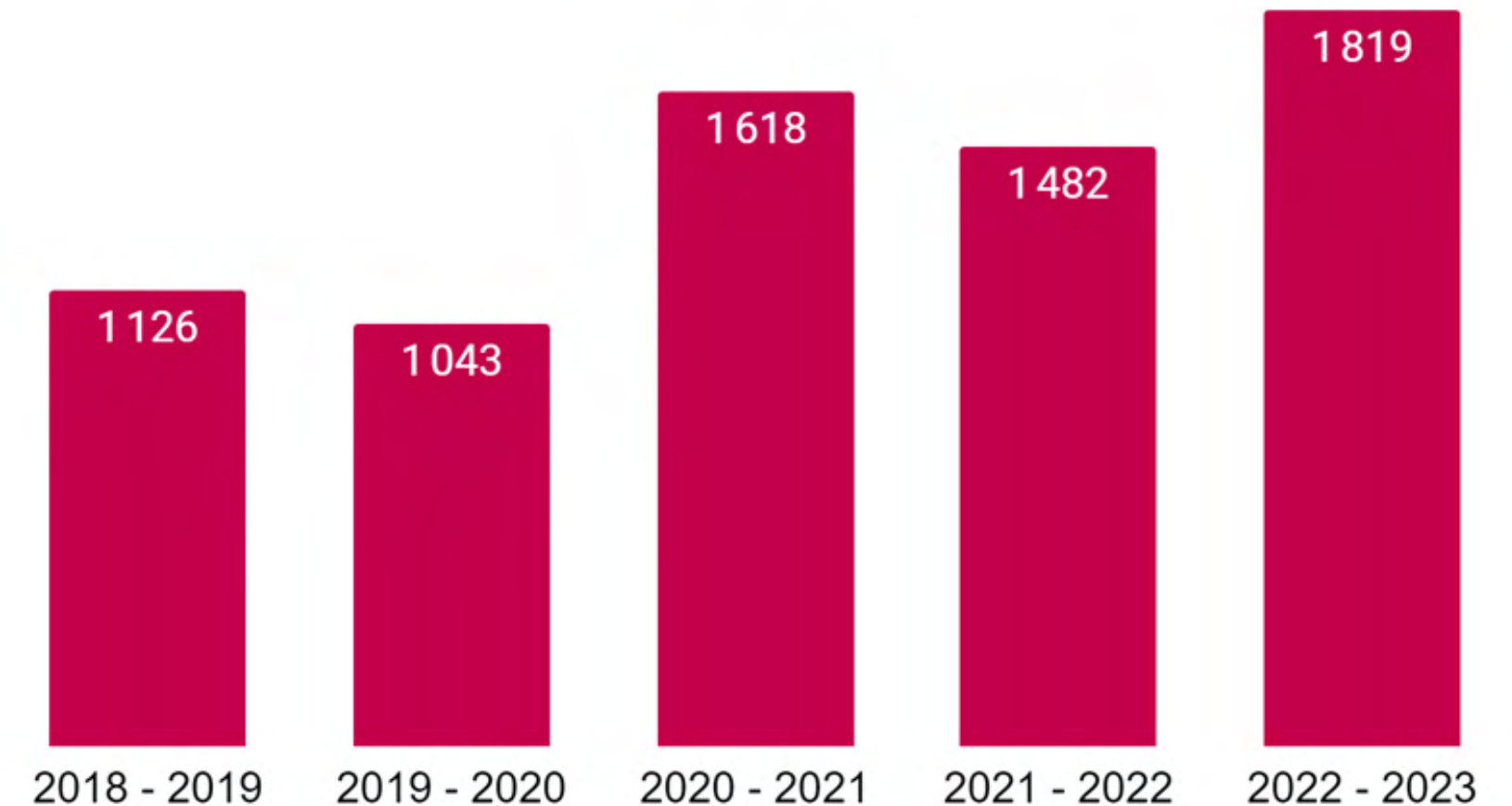
Verbinding met het schoolleven voor zieke leerlingen en leerlingen in gemeenschapsinstellingen

In schooljaar 2022-2023 kwamen 1 819 leerlingen in contact met een CLB rond tijdelijk en permanent onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, Bednet of onderwijs vanuit gemeenschapsinstellingen.

CLB's blijven het belangrijk vinden om scholen attent te maken op de verschillende onderwijsmogelijkheden. Samen met de school zorgen we ervoor dat de verbinding met het schoolleven zoveel mogelijk behouden blijft en de onderwijsloopbaan verdergezet kan worden.

In het jaarverslag van Bednet (2022) lezen we dat 39% van de leerlingen beroep doet op Bednet n.a.v. psychische en gedragsstoornissen. Hierbij roepen we alle betrokken actoren op om hier zorgvuldig mee om te gaan en te vertrekken vanuit de noden van de leerling en niet aanbodgestuurd te werken.

Aantal leerlingen in contact met CLB rond onderwijs aan huis (TOAH/POAH), ziekenhuisscholen, bednet, gemeenschapsinstellingen

1,9 miljoen bezoeken aan Onderwijskiezer

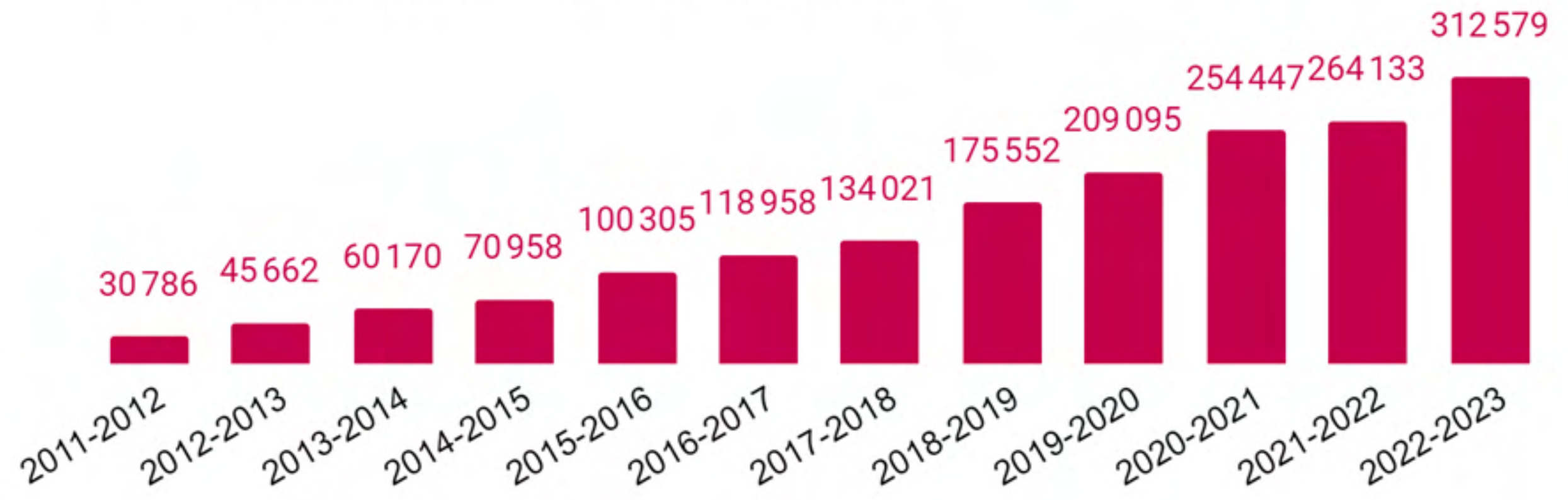
Onderwijskiezer.be

telde
1 984 848
bezoeken

Deze website is een ondersteuning naast de infomomenten die de CLB's organiseren voor leerlingen en ouders.

Er werden 312 579 vragenlijsten ingevuld op Onderwijskiezer. Dat is een stijging die hand in hand gaat met het streven van de CLB's naar een steeds actievere rol van de leerling in zijn eigen keuzeproces.

Aantal ingevulde vragenlijsten rond studiekeuze

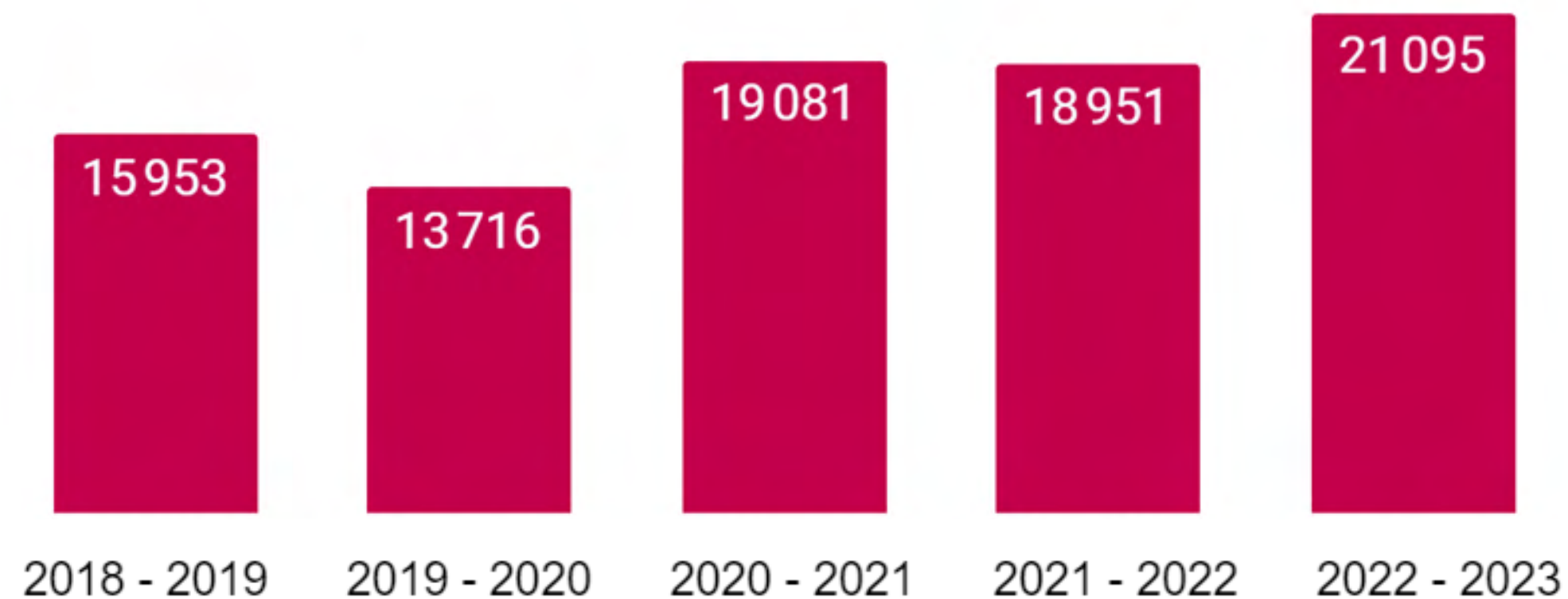

Het gemotiveerd verslag voor ondersteuning in het gewoon onderwijs

Een gemotiveerd verslag maakt ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs in het gewoon onderwijs mogelijk. Het jaarlijks aantal opgemaakte gemotiveerde verslagen blijft stijgen. In schooljaar 2022-2023 werden 21 095 gemotiveerde verslagen opgemaakt. Dat is een sterke stijging tegenover schooljaar 2018-2019.

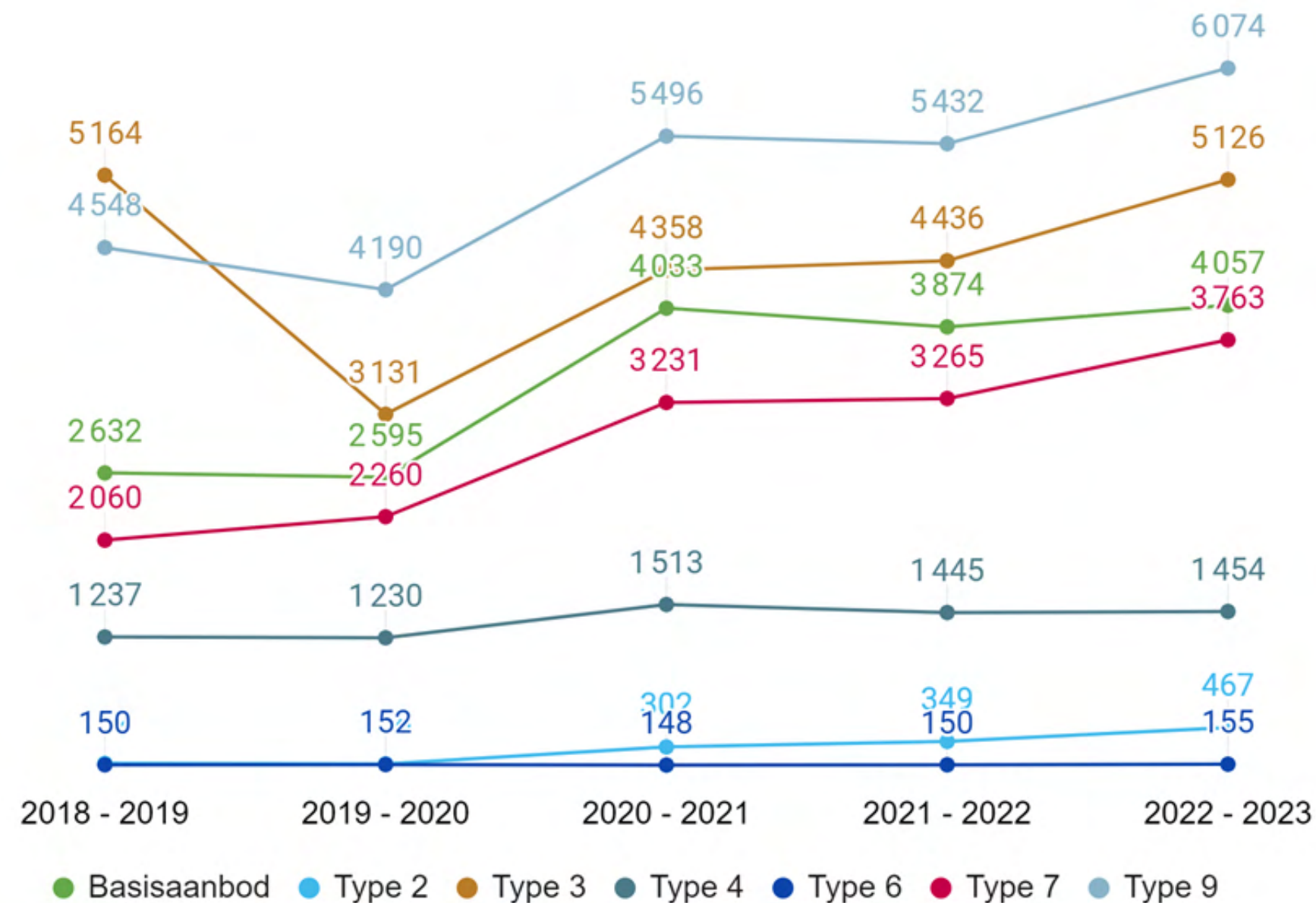
Als sector willen we verder inzetten op onze kernactiviteiten consultatieve leerlingenbegeleiding en signaalfunctie. Zo versterken we scholen in de brede basiszorg en verhoogde zorg en vermijden we dat de vraag naar ondersteuning in het gewoon onderwijs blijft stijgen. De vragen naar extra ondersteuning vanuit scholen blijven echter wel reëel. We volgen de evolutie verder op.

Evolutie gemotiveerde verslagen

Nood aan extra expertise in de klas

Evolutie gemotiveerde verslagen per type

In schooljaar 2022-2023 werden de meeste gemotiveerde verslagen geschreven voor type 9 (autismespectrumstoornis), type 3 (emotionele of gedragsstoornis), type basisaanbod en type 7 (auditieve handicap; taal/spraak). De sterkste stijging tegenover schooljaar 2018-2019 zien we bij type 7, type 9 en type basisaanbod.

De meest gevraagde expertises vallen binnen de brede types. Gezien de gesloten enveloppefinanciering voor die types, komt deze ondersteuning fel onder druk te staan. Steeds meer leerlingen moeten ondersteund worden met evenveel middelen.

Bij types met leerlinggebonden financiering merken we geen noemenswaardige stijging op, met uitzondering van type 7. Signalen uit het werkveld tonen aan dat er in scholen veel vraag is naar bijkomende expertise rond taal.

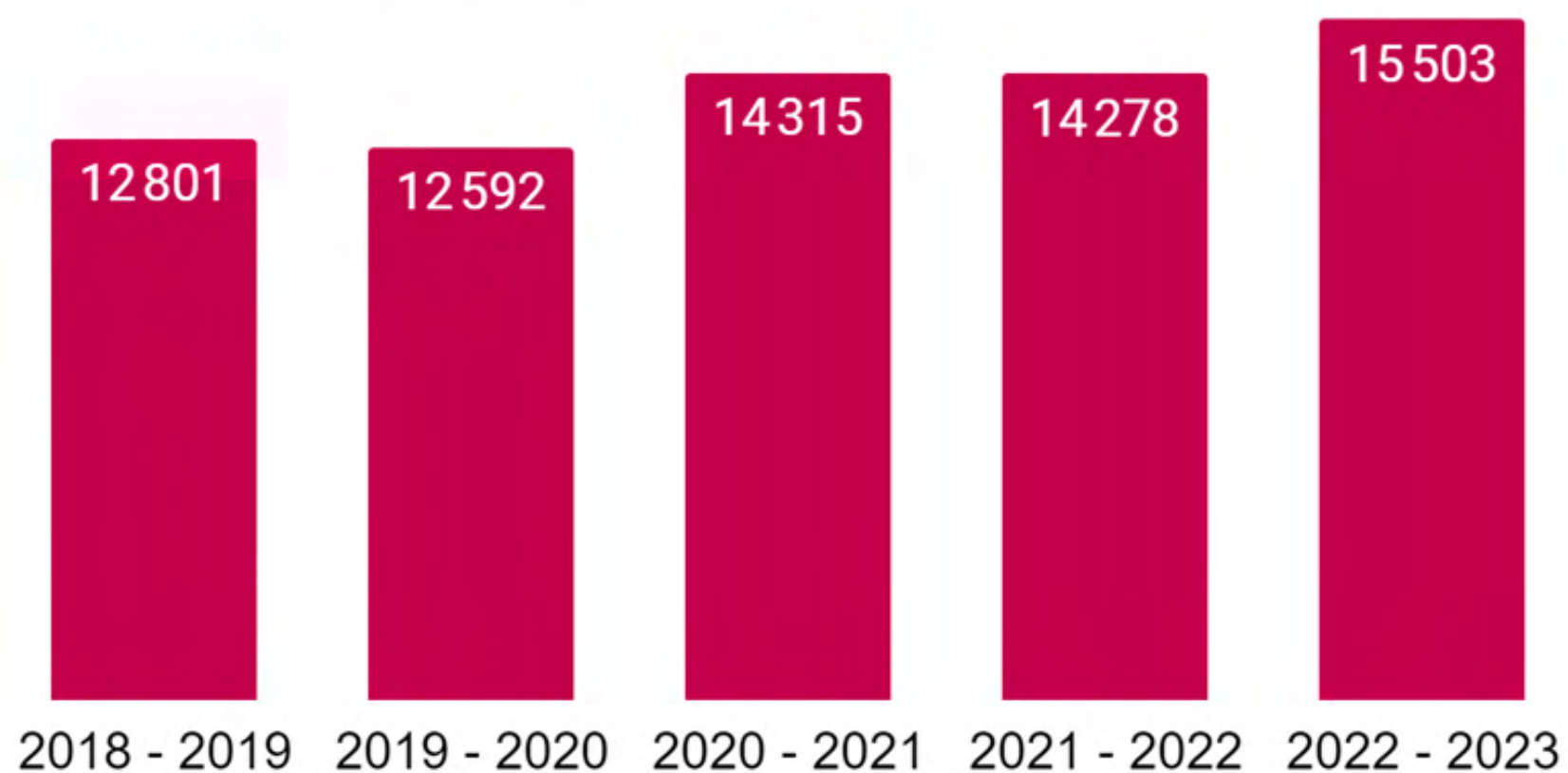
Verslagen M-decreet: globaal overzicht

Een verslag M-decreet geeft de mogelijkheid om les te volgen in het gewoon onderwijs met een individueel aangepast curriculum of om in te schrijven in het buitengewoon onderwijs.

Voor de opmaak van een verslag is voor de meeste types een diagnose noodzakelijk (in tegenstelling tot de gemotiveerde verslagen). Enkel voor de opmaak van een verslag type basisaanbod is geen diagnose nodig.

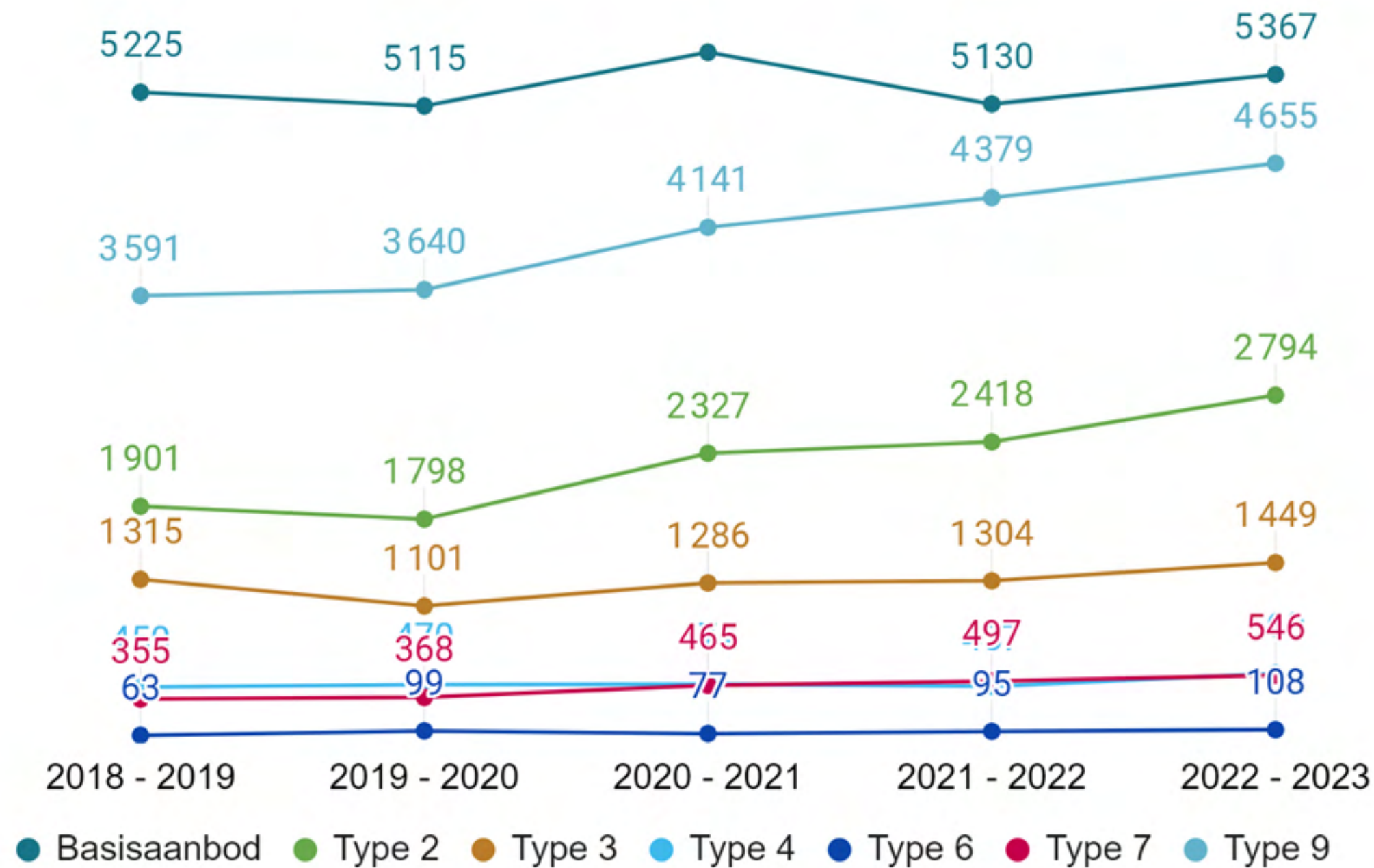
Naast een stijging van het aantal gemotiveerde verslagen zien we ook een toename van het aantal verslagen M-decreet doorheen de jaren. In het kader van leersteun blijft de CLB-sector dit monitoren.

Evolutie verslagen M-decreet

Verslagen M-decreet per type

Evolutie verslagen M-decreet per type

Voor type basisaanbod zien we over alle schooljaren de hoogste aantallen nieuwe verslagen. Er werden 5 367* verslagen geschreven in schooljaar 2022-2023 . Met 4 655 verslagen volgt type 9 (autismespectrumstoornis) qua aantal op het type basisaanbod en daarna type 2 (verstandelijke beperking) (2 794 nieuwe verslagen in 2022-2023).

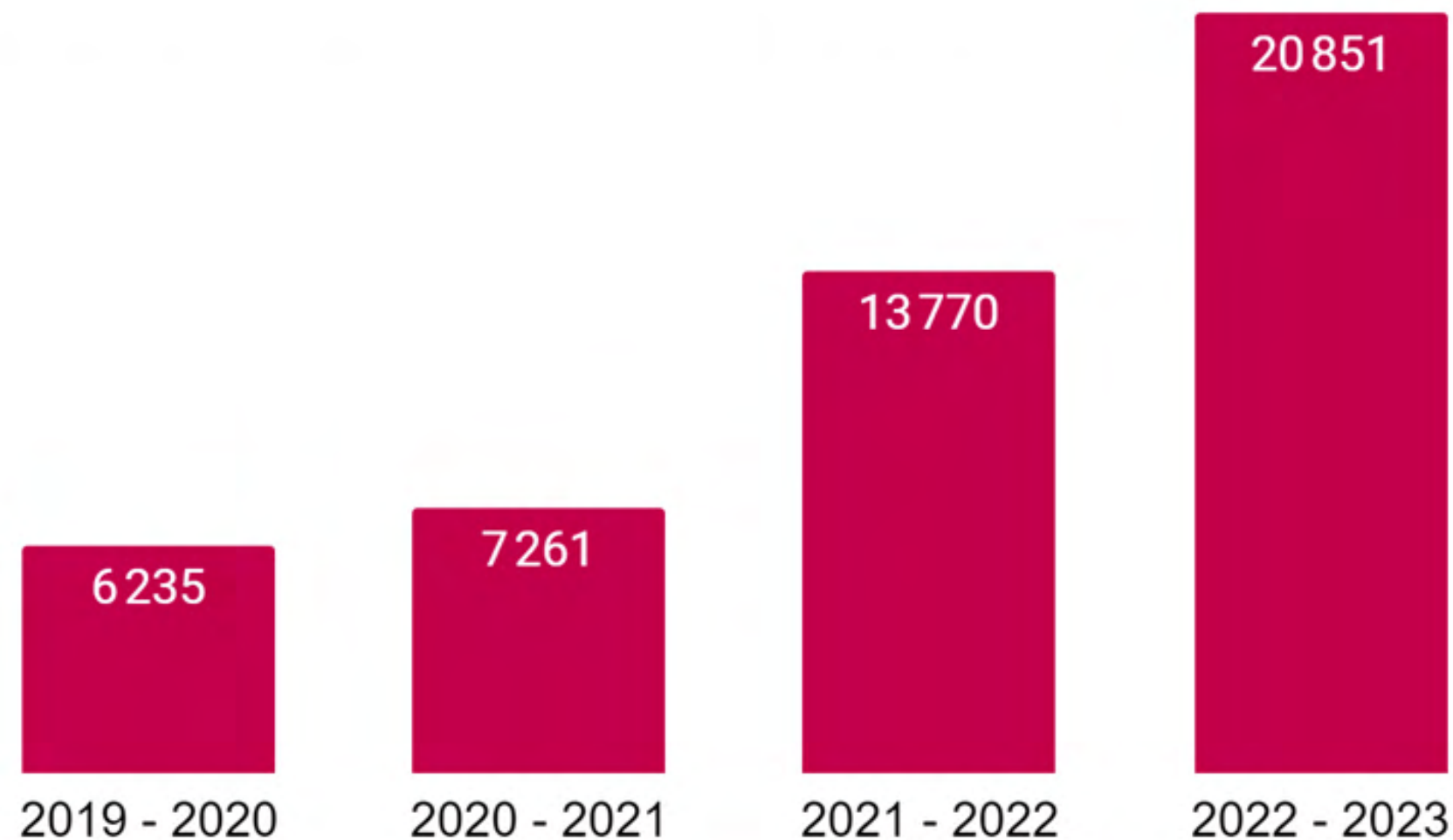
In absolute aantallen is het aantal verslagen type 2 en type 9 het sterkst gestegen (respectievelijk met 1 064 en 893 verslagen) sinds schooljaar 2018-2019. De stijging in type 2 valt deels te verklaren door gewijzigde criteria voor de opmaak van een type 2-verslag. De stijging van type 9 lijkt erop te wijzen dat er voor die kinderen meer behoefte is aan de gespecialiseerde setting van buitengewoon onderwijs. Verder onderzoek is aangewezen.

*Hier zitten de herevaluaties en de opgeheven verslagen niet in inbegrepen.

Warm onthaal voor anderstalige nieuwkomers

In schooljaar 2022-2023 deden de CLB's 20 851 interventies in het kader van onthaal van anderstalige nieuwkomers. Dat is een opvallende stijging tegenover de voorgaande schooljaren. We zien een grotere toestroom aan anderstalige nieuwkomers. Daarnaast hebben de CLB's extra werkingsbudget ontvangen voor onthaal en begeleiding van Oekraïense vluchtelingen. Als CLB's hebben we extra ingezet op deze doelgroep in het kader van recht op onderwijs en kennismaking met CLB als laagdrempelige schoolnabije preventieve partner.

Aantal interventies door CLB rond 'onthaal anderstalige nieuwkomers'

Nood aan sterke samenwerking onderwijs en welzijn

11,7%

van de leerlingen die
vraaggestuurd in contact
kwamen met CLB werd
doorverwezen naar een
netwerkpartner

We hebben er geen zicht op of deze doorverwijzingen effectief en tijdig opgenomen werden.

We detecteren leerlingen vroeg en leiden hen toe naar hulpverlening, maar daarna loopt het vast. Omdat we de leerling niet zonder ondersteuning willen loslaten doen we vaak noodgedwongen aan overbruggingshulp.

De CLB's willen echter liever hun preventieve rol opnemen, zodat ze niet tot deze acties moeten komen.

We voerden ons
50 000ste chatgesprek
in juli 2023

Het volledige jaarverslag:
CLBchat.be/jaarverslagen

Meest voorkomende
onderwerpen: schoolloopbaan,
interactie in het gezin,
zelfmoordgedachten,
(cyber)pesten, verliefdheid

Meer info? Een gesprek?

Stefan Grielens

Directeur Vrij CLB Netwerk
0495 40 09 85
stefan.grielens@vrijclbnetwerk.be

Karen Dobbelaere

Stafmedewerker beleid OVSG
0474 88 63 99
karen.dobbelaere@ovsg.be

Lotte Meulewaeter

Directeur GO! CLB Ondersteuningscel
0497 88 64 51
lotte.meulewaeter@g-o.be

Marjolein Petit

Pedagogisch begeleider / Belangenbehartiging
Provinciale CLB
0497 16 08 44
marjolein.petit@pov.be

Meer informatie met betrekking tot het Leerlingen Administratie en Registratie Systeem (LARS) van de CLB's en de bijhorende nomenclatuur is te vinden via www2.clb-lars.be.

